

*До спеціалізованої вченої
ради К 26.820.05
Державного університету
інфраструктури та технологій*

ВІДГУК

*офіційного опонента, доктора економічних наук, доцента
Чобіток Вікторії Іванівни
на дисертацію Осипової Євгенії Леонідівни
на тему: «Управління транспортними підприємствами на засадах
реінжинірингу бізнес-процесів»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)*

***1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок із науковими
програмами, планами і темами***

Транспортні підприємства є важливою складовою ланцюга поставок, а також головними суб'єктами в глобальній логістичній мережі. Повне і ефективне використання переваг для вітчизняних транспортних підприємств, таких як вигідне географічне розташування України, розвинена мережа шляхів сполучення, значний транзитний потенціал, неможливе без використання сучасних інструментів управління з метою подолання різного роду зовнішніх і внутрішніх впливів та підтримки сталого розвитку підприємств транспортної галузі.

Управління транспортним підприємством повинно забезпечити підвищення обсягів наданих послуг, скорочення часу обробки замовлень, скорочення термінів доставки вантажів, скорочення логістичних витрат, підвищення якості послуг, продуктивності праці і, як наслідок, зростання прибутковості, ефективності внутрішніх бізнес-процесів та конкурентоспроможності транспортних послуг.

Наразі розвитку транспортної системи України та транспортних підприємств, зокрема, перешкоджають невідповідність технічного рівня основних засобів сучасним вимогам, повільне вдосконалення транспортних, складських, митних технологій, низький рівень інформатизації транспортного процесу та інформаційної взаємодії з іншими галузями економіки.

Зазначене актуалізує вибір напрямку дослідження щодо розробки такої системи управління транспортним підприємством, що буде здатна оцінити вплив зовнішніх і внутрішніх факторів та подолати кризові явища. Реінжиніринг бізнес-процесів може стати дієвим практичним інструментом управління підприємством і цей факт доводить автор дисертації. В роботі вдосконалено і набули подальшого розвитку аспекти реінжинірингу бізнес-процесів з погляду специфіки управління саме транспортними підприємствами. Основною науковою гіпотезою дисертаційного дослідження є припущення, що використання реінжинірингу бізнес-процесів допоможе вирішити проблему створення ефективних та економічних форм організації бізнесу транспортних підприємств. Крім того, автор доводить, що саме створення кластера, який включатиме транспортні підприємства, забезпечить ефективну реалізацію спільних бізнес-процесів.

Зазначене свідчить, що тема дисертації Осипової Є. Л. «Управління транспортними підприємствами на засадах реінжинірингу бізнес-процесів» є актуальною та важливою у вирішенні науково-практичного завдання щодо удосконалення управління транспортними підприємствами на засадах реінжинірингу бізнес-процесів.

Дисертаційне дослідження має безпосередній зв'язок з Законом України «Про транспорт» від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР із змінами та доповненнями; Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р.

Дослідження Осипової Є. Л. виконано відповідно до науково-дослідної роботи Державного університету інфраструктури та технологій на тему «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств України в умовах глобалізації» (2019-2022 рр., номер держреєстрації № 0118U100624).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

Дисертація Осипової Є. Л. є логічно побудованим дослідженням, результати якого є належним чином обґрунтованими, що підтверджує їхню

достовірність. Сформульовані у дисертації наукові положення та висновки, що виносяться на захист, мають високий рівень теоретико-методичної та емпіричної обґрунтованості. Структура дисертації визначається її метою, розділи роботи взаємопов'язані. Сформульовані мета і завдання узгоджені з предметом та об'єктом дослідження. Виклад тексту характеризується послідовністю, логічністю, наявністю достатнього ілюстрованого матеріалу у вигляді графіків, рисунків та таблиць.

Достовірність наукових висновків, положень та результатів також ґрунтується на докладному вивченні та аналізі законодавчих, нормативних, офіційних і статистичних документів транспортних підприємств, Державної служби статистики України, Міністерства інфраструктури України, наукових публікацій зарубіжних та вітчизняних учених.

Отримані здобувачем результати дисертаційного дослідження, сформульовані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими і базуються на використанні певних методів дослідження, серед яких: аналізу і синтезу, логічного узагальнення, групування, системного аналізу, сценарне моделювання, структурно-динамічний, графічний.

3. Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертації Осипової Є.Л. сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків та рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість у сфері управління транспортними підприємствами. Новизна викладена коректно, послідовно і системно.

Зокрема заслуговують на увагу:

удосконалено:

– визначення сутності поняття «бізнес-процес транспортного підприємства» як спроектованої сукупності цілеспрямованих операцій, впорядкованих у часі та просторі, які на «вході» трансформують фінансові, людські, маркетингові, матеріально-технічні, технологічні та інформаційні ресурси транспортного підприємства для формування на «виході» послуги,

необхідної внутрішньому або зовнішньому споживачу та для отримання транспортним підприємством економічної вигоди (стор. 38);

– класифікацію видів реінжинірингу бізнес-процесів транспортних підприємств шляхом її доповнення новою класифікаційною ознакою, а саме «за гостротою прояву кризового явища на певних стадіях життєвого циклу транспортного підприємства», відповідно до якої виділено три види реінжинірингу: поточний, запобіжний та адаптивний. Застосування запропонованої структуризації дозволить більш повно передбачити, оцінити та зменшити наслідки кризових явищ для транспортних підприємств (стор. 53, табл. 1.3);

– теоретичний базис управління транспортними підприємствами на засадах реінжинірингу бізнес-процесів, зокрема шляхом виокремлення поточного, запобіжного та адаптивного реінжинірингу бізнес-процесів, які відрізняються інструментарієм, витратами на вихід з кризи та очікуваним результатом, що дозволить удосконалити механізм управління транспортними підприємствами (стор. 54);

– механізм управління транспортними підприємствами на засадах реінжинірингу бізнес-процесів, що містить два блоки: теоретичні засади та практичну реалізацію, а також доповнений взаємопов'язаною сукупністю структурних елементів зі зворотним зв'язком, сформованою з урахуванням принципів інноваційності, клієнтоорієнтованості та процесного підходу на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Впровадження удосконаленого механізму дозволить підвищити рівень прибутковості транспортних підприємств (стор. 127-141, рис. 3.1);

дістали подальшого розвитку:

– методичний підхід до оцінки ефективності діяльності транспортних підприємств, який базується на побудові регресійних моделей впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Модель оцінки впливу внутрішніх факторів, яка дозволяє враховувати питому вагу основних засобів транспортних підприємств у загальній вартості, коефіцієнт придатності основних засобів, співвідношення середньої заробітної плати робітників транспортних підприємств до середнього рівня по національній економіці, рентабельність операційної

діяльності та питому вагу капітальних інвестицій транспортних підприємств до загального обсягу по всім видам діяльності. Модель оцінки впливу зовнішніх факторів базується на оцінці індексу промислової продукції, індексу ефективності логістики, питомої ваги середньооблікової кількості штатних працівників, зайнятих на транспорті, індексу інноваційності. Це дозволяє визначати фактори, на які необхідно робити акцент при визначенні стратегії реінжинірингу бізнес-процесів транспортних підприємств (стор. 107-124);

– інструментарій оцінки напрямів стратегічного розвитку шляхом побудови сценаріїв оптимістичного (поточний реінжиніринг бізнес-процесів), передбачуваного (запобіжний реінжиніринг бізнес-процесів), адаптивного (адаптивний реінжиніринг бізнес-процесів). Сценарії враховують особливості виробничої діяльності транспортних підприємств, а також вплив зовнішнього середовища на їхній розвиток. Побудова і аналіз сценаріїв дозволяє оцінювати ризики, які можуть негативно вплинути на ефективність функціонування транспортних підприємств, і розробляти заходи щодо їхнього нівелювання (стор. 141-160);

– науково-практичний підхід до формування стратегії адаптивного реінжинірингу шляхом створення кластера підприємств на основі реалізації їхніх спільних бізнес-процесів, який базується на основі побудови логістично-аутсорсингової платформи як інтегрованої системи взаємодії учасників логістичного ланцюга за схемами B2B, B2C, B2G, що спрямована на оптимізацію процесів надання послуг споживачеві. Функціонування кластера підприємств на основі логістично-аутсорсингової платформи дозволить отримати такі ефекти, як підвищення обсягів реалізації продукції та послуг, скорочення часу обробки замовлень, скорочення термінів поставки продукції, скорочення витрат на логістику, підвищення оборотності запасів, підвищення якості послуг, підвищення продуктивності праці та вмотивованості працівників, зростання рівня інноваційності (стор. 161-182).

4. Теоретична та практична значущість наукових результатів

Наукове значення отриманих дисертантом результатів полягає у науковому обґрунтуванні теоретико-методичних положень і розробці

прикладних рекомендацій для управління транспортними підприємствами на засадах саме реінжинірингу бізнес-процесів.

Практичне значення результатів дослідження та розробок автора полягає в їхньому використанні у практичній діяльності транспортних підприємств, що підтверджується зокрема актом впровадження в діяльність ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР» (акт впровадження № 01/1126 від 14.09.2020 р.), ВП «Донецьке регіональне відділення «Енергозбут» філії «Енергозбут» АТ «Укрзалізниця» (акт впровадження № 02/237 від 29.12.2020 р.) та ТОВ «Автотехнік» (акт впровадження № 4 від 28.01.2021 р.).

Результати дисертаційного дослідження знайшли своє використання у Державному університеті інфраструктури та технологій при підготовці фахівців з економіки та менеджменту (акт впровадження № 01/11-45 від 22.01.2021 р.).

5. Зауваження та дискусійні положення

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи Осипової Є.Л., її цілісність та логіку викладу матеріалів, можна вказати і на наявність дискусійних положень.

1. Автор на рис. 1.6. (стор. 51) дисертації наводить впливовість факторів зовнішнього середовища на реінжиніринг бізнес-процесів транспортного підприємства, доцільно було б більш детально розглянути ці фактори та визначити рівень їх впливу на процес адаптації підприємств і формування ефективної організації реінжинірингу бізнес-процесів.

2. В табл. 1.4 (стор. 58) дисертації наведено спільні бізнес-процеси транспортного підприємства, доцільно було б розглянути логістичну складову, яка відіграє значну роль у стратегічному розвитку транспортних підприємств, а саме: оптимальна організація управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних адаптивних системах із синергічними зв'язками тощо.

3. На рис. 1.11. (стор. 72) дисертації автором запропоновано етапи проведення реінжинірингу як інструменту адаптації до змін у зовнішньому середовищі, на нашу думку, доцільно було б більш детально розглянути етап 2,

який пов'язаний з визначенням наявності кризових явищ та визначенням їх рівня впливу, тому, що саме кризові явища, що спричинені внутрішнім або зовнішнім середовищем, впливають на рівень розвитку транспортних підприємств та на визначення векторного напрямлення ідентифікації реінжинірингу бізнес-процесів.

4. В параграфі 2.3 на рис. 2.16 (стор. 110) дисертації автор систематизує зовнішні фактори впливу на діяльність транспортних підприємств у п'ять груп, а саме: виробничі; інфраструктурні; соціальні; економічні; інноваційні. Доцільно було б включити до цього переліку інвестиційні фактори, тому, що без фінансових вкладень неможливо ефективно розвивати діяльність транспортних підприємств.

5. Автор в дисертації на стор. 129 зазначає, що у центрі кожного підприємства головним сьогодні є споживач (клієнт), оскільки спостерігається перехід від масового споживання до індивідуального. Індивідуалізація споживання приводить до того, що кожен продукт (послуга) повинен задовольняти конкретні потреби конкретного клієнта. Не зовсім зрозуміло, чи доцільно транспортному підприємству орієнтуватися на потреби конкретного клієнта, чи все таки, необхідно враховувати потреби визначеного сукупності клієнтів, за рахунок використання сучасних методів, які постійно користуються конкретними послугами транспортних підприємств?

6. В параграфі 3.2 «Інструментарій оцінки напрямів стратегічного розвитку транспортних підприємств на основі сценарного моделювання реінжинірингу бізнес-процесів» автору доцільно було б провести аналіз та оцінку виникнення ризиків, які можуть супроводжувати формування та впровадження реінжинірингу бізнес-процесів на підприємствах, тому, що при продукуванні управлінських рішень необхідно враховувати вплив внутрішніх та зовнішніх ризиків, які впливають на діяльність транспортних підприємств та на рівень їх конкурентоспроможності.

7. Автор в дисертації пропонує для формування управлінських рішень щодо розвитку кластерів транспортних підприємств використовувати модель (стор. 168-169), яка описує взаємодію транспортних і промислових підприємств, що входять у кластер, метою якого є отримання максимального

ефекту від функціонування, шляхом зменшення витрат на транспортування. Проте, автор не уточнює, які саме транспортні підприємства входять до якого кластеру та які принципи управління необхідно використовувати керівництву конкретного кластеру для розробки і впровадження адаптивного реінжинірингу бізнес-процесів.

Викладені зауваження не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертації Осипової Є. Л.

6. Відповідність дисертації обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради

Дисертація Осипової Є. Л. на тему: «Управління транспортними підприємствами на засадах реінжинірингу бізнес-процесів» за своїм фаховим спрямуванням, змістом, рівнем теоретичних положень, науковою новизною та практичною значущістю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради К 26.820.05 при Державному університеті інфраструктури та технологій та спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих роботах автора

Науково-методичні результати дисертаційного дослідження відрізняються глибиною аналізу, коректністю формулювань і пропозицій щодо практичного використання та науковою новизною.

За темою дисертації опубліковано 21 наукову працю загальним обсягом 7,22 друк. арк. (з яких автору належить 5,47 друк. арк.), у тому числі, два розділи у колективних монографіях, 5 наукових статей у фахових виданнях України, з них три – у виданнях, внесених до наукометричних баз, одна наукова стаття у періодичному виданні інших держав, 12 публікацій у виданнях апробаційного характеру, матеріали однієї з яких індексуються у наукометричній базі Scopus.

8. Оцінка ідентичності змісту автореферату та основних положень дисертації, відповідність їх оформлення встановленим вимогам

Автореферат дисертації відповідає чинним вимогам МОН України, у повній мірі відображає сутність і зміст дисертації, наявною є ідентичність основних наукових положень і наукового внеску автора, написані українською науковою мовою.

Предмет та об'єкт дисертаційної роботи визначені згідно з паспортом спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Логіку наукового дослідження визначили її мета та послідовність реалізації наукових задач, які повною мірою знайшли розв'язання під час наукового дослідження та представлені у трьох розділах роботи, що містять 9 параграфів. Наукові положення, висновки за розділами, загальні висновки дисертації та висновки автореферату, практичні рекомендації щодо можливостей практичного використання отриманих результатів логічно пов'язують теоретичні та методичні положення управління транспортними підприємствами з використанням сучасного інструментарію.

9. Загальний висновок

Дисертацію Осипової Євгенії Леонідівни «Управління транспортними підприємствами на засадах реінжинірингу бізнес-процесів» можна вважати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальне науково-практичне завдання – управління транспортними підприємствами на засадах реінжинірингу бізнес-процесів.

Автореферат дисертації достатньо повно розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою і змістом та не містить інформації, відсутньої у дисертаційній роботі.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджені результатами досліджень.

Відтак, дисертація Осипової Є. Л. на тему «Управління транспортними підприємствами на засадах реінжинірингу бізнес-процесів» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами й доповненнями), а її автор, Осипова Євгенія Леонідівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

професор кафедри економіки
та менеджменту Української
інженерно-педагогічної
академії МОН України
д.е.н., доц.

Вікторія ЧОБИТОК